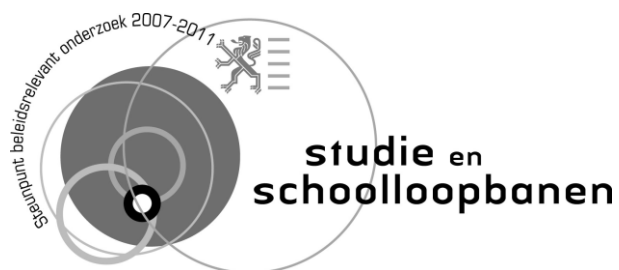

Twee cijferbladen over de evolutie van het buitengewoon lager onderwijs tot 2009

G. Van Landeghem & J. Van Damme

Onderzoek gefinancierd door de Vlaamse Regering in het kader van het programma 'Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek'

Twee cijferbladen over de evolutie van het buitengewoon lager onderwijs tot 2009

Auteurs: G. Van Landeghem & J. Van Damme

Promotoren coördinatieteam: J. Van Damme, B. De Fraine, I. Nicaise, P. Van Petegem & K. Verschueren

Onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming, in het kader van het programma 'Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek'

2011

SSL-rapport nr. SSL/OD1/2011.48
datum oplevering eerste versie: 26 oktober 2011
datum publicatie: 3 november 2011

Voor meer informatie over deze publicatie:

Steunpunt SSL, onderzoeksdomein “Studie- en schoolloopbanen van leerlingen en studenten”

Auteurs: G. Van Landeghem & J. Van Damme

Adres: Dekenstraat 2, 3000 Leuven

Tel.: +32 16 32 57 58 of +32 16 32 57 47

Fax: +32 16 32 58 59

E-mail: Jan.VanDamme@ppw.kuleuven.be

Website: <http://www.steunpuntloopbanen.be>

Copyright (2011)

Steunpunt SSL
p/a Parkstraat 47, 3000 Leuven

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No part of this material may be made public without an explicit reference to the source.

De verantwoordelijkheid voor dit rapport berust volledig bij de auteurs en vertolkt niet noodzakelijk de officiële visie van de Vlaamse Overheid.

Cijferblad: evolutie van de omvang van het buitengewoon lager onderwijs

De indicatoren van dit cijferblad volgen de groei van het buitengewoon lager onderwijs, één van de meest opvallende en constante kenmerken van het Vlaams onderwijs in de voorbije decennia.

Omschrijving van de indicatoren

Het aandeel van het buitengewoon lager onderwijs in de vorming van Vlaamse leeftijdsgenoten is het grootst op de leeftijd van 11 jaar—de leeftijd waarop de meeste kinderen in het zesde leerjaar van het gewoon lager onderwijs zitten. De verhouding van het aantal 11-jarigen in het buitengewoon lager onderwijs ten opzichte van het totaal aantal 11-jarigen in de Vlaamse Gemeenschap is daardoor een relevante indicator van de omvang van het buitengewoon lager onderwijs.

Er zijn veel meer jongens in het buitengewoon lager onderwijs dan meisjes. Daarom is het belangrijk de indicator ook per sekse te berekenen. De beschikbare tijdreeks loopt van het schooljaar 1989–1990 (11-jarigen geboren in 1978) tot 2009–2010 (11-jarigen van geboortjaar 1998).

Trends en duiding—een korte commentaar

Tabel 1 en Figuur 1 tonen de evolutie van de drie indicatoren over twee decennia.

Van de jongens geboren in 1998 zat 9,1% als 11-jarige, in het schooljaar 2009–2010, in het buitengewoon lager onderwijs. Het percentage van de meisjescohort van geboortjaar 1998 bedroeg 6,0%. Hoewel de groei van het buitengewoon lager onderwijs de voorbije jaren vertraagd is, zijn dit de hoogste cijfers tot nu toe, in het bijzonder bij de meisjes. De verhouding tussen het aantal 11-jarige jongens en meisjes—een drietal jongens naast elk paar meisjes—in het buitengewoon lager onderwijs is vrij stabiel. Over de jaren heen is de rol van het buitengewoon lager onderwijs wel op indrukwekkende wijze toegenomen. Zo bedroeg de kans om een jongen (meisje) geboren in 1978 op 11-jarige leeftijd in het buitengewoon lager onderwijs aan te treffen nog 5,4% (3,7%).

Het buitengewoon lager onderwijs ondersteunt ook leerlingen in ‘volledig geïntegreerd onderwijs’. Die leerlingen zijn *niet* meegeteld in de percentages. De

indicatoren hebben dus zo goed als uitsluitend¹ betrekking op leerlingen die les volgen in aparte scholen voor buitengewoon onderwijs en die geen voet aan de grond hebben in het gewoon lager onderwijs.

Gegevensbronnen

De ruwe gegevens waaruit deze percentages zijn berekend, zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de opeenvolgende jaargangen van het Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs, gepubliceerd door het Departement Onderwijs.

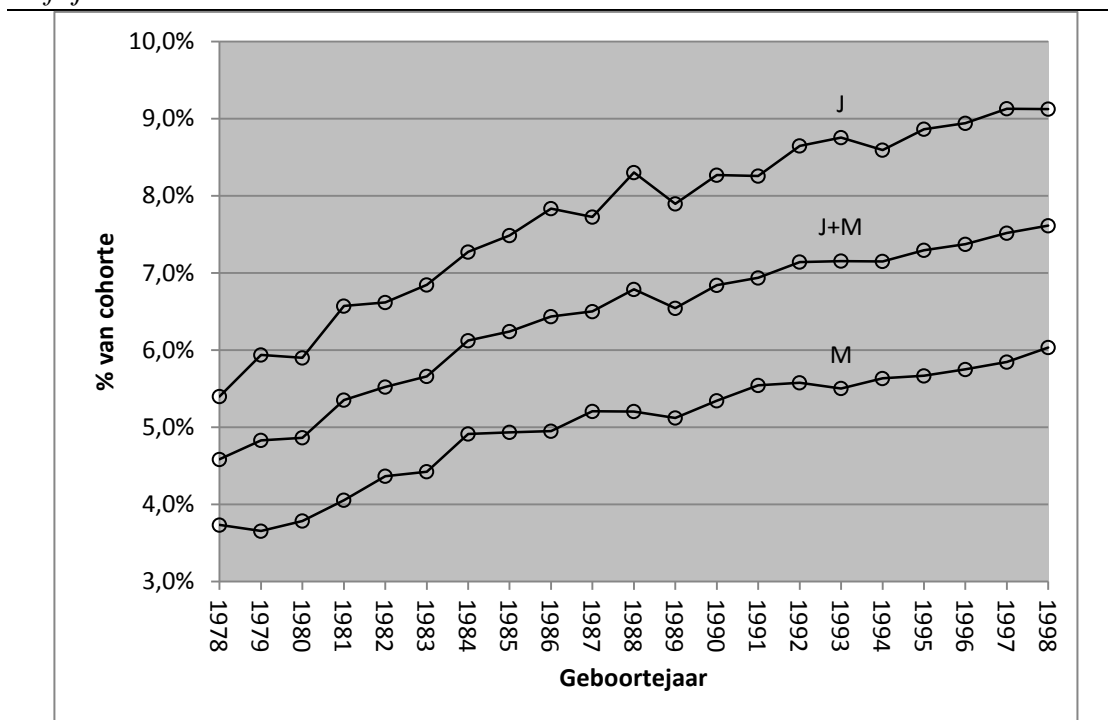
Verwijzing

Een vorige versie van deze cijferreeksen, die reikte tot het schooljaar 2006–2007, vormde een onderdeelje van een uitgebreider rapport over de kwantitatieve evolutie van het buitengewoon lager onderwijs in Vlaanderen:

Van Landeghem, G., & Van Damme, J. (2009). *Geboortecohorten in het buitengewoon lager onderwijs. Evolutie van 1989–1990 tot 2006–2007*. Leuven: Steunpunt SSL, rapport nr. OD1/2008.15. Zie: <http://www.steunpuntloopbanen.be>.

¹ Leerlingen met ‘gedeeltelijk geïntegreerd onderwijs’ zijn een uitzondering. Zij worden wel degelijk geteld als leerlingen van het buitengewoon lager onderwijs. Volgens cijfergegevens uit 2006–2007 gaat het echter om een verwaarloosbaar aantal leerlingen.

Figuur 1. Percentage leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs op 11-jarige leeftijd

J: % van jongenscohort; M: % van meisjescohort; J+M: % van geboortecohorte.

Tabel 1. Percentage leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs op 11-jarige leeftijd

Geboorte- jaar	Jongens ^a	Meisjes ^b	J+M ^c	11-jarigen in ...
1978	5,4%	3,7%	4,6%	1989–1990
1979	5,9%	3,7%	4,8%	1990–1991
1980	5,9%	3,8%	4,9%	1991–1992
1981	6,6%	4,1%	5,4%	1992–1993
1982	6,6%	4,4%	5,5%	1993–1994
1983	6,8%	4,4%	5,7%	1994–1995
1984	7,3%	4,9%	6,1%	1995–1996
1985	7,5%	4,9%	6,2%	1996–1997
1986	7,8%	4,9%	6,4%	1997–1998
1987	7,7%	5,2%	6,5%	1998–1999
1988	8,3%	5,2%	6,8%	1999–2000
1989	7,9%	5,1%	6,5%	2000–2001
1990	8,3%	5,3%	6,8%	2001–2002
1991	8,3%	5,5%	6,9%	2002–2003
1992	8,6%	5,6%	7,1%	2003–2004
1993	8,8%	5,5%	7,2%	2004–2005
1994	8,6%	5,6%	7,1%	2005–2006
1995	8,9%	5,7%	7,3%	2006–2007
1996	8,9%	5,7%	7,4%	2007–2008
1997	9,1%	5,8%	7,5%	2008–2009
1998	9,1%	6,0%	7,6%	2009–2010

^a Percentage van de jongenscohort; ^b percentage van de meisjescohort; ^c percentage van de geboortecohorte.

Cijferblad: evolutie van de overgang tussen het kleuteronderwijs en het buitengewoon lager onderwijs

De indicatoren van dit cijferblad volgen de evolutie van een component van de instroom in het buitengewoon lager onderwijs, namelijk: de directe overstap vanuit het kleuteronderwijs.

Omschrijving van de indicatoren

De meeste kinderen die beginnen aan het gewoon lager onderwijs komen uit het kleuteronderwijs. Voor het buitengewoon lager onderwijs ligt dat anders. Een belangrijke component van de instroom bestaat ook daar uit kinderen die het (gewoon of buitengewoon) kleuteronderwijs verlaten. De meerderheid stroomt echter later in, na één of meer jaren in het gewoon lager onderwijs.

Het aantal 5-jarigen² in het buitengewoon lager onderwijs is verwaarloosbaar. Als we mogen aannemen dat het aantal kinderen dat met vertraging overgaat van de derde kleuterklas naar het buitengewoon lager onderwijs voldoende klein is, dan is de verhouding van het aantal 6-jarigen in het buitengewoon lager onderwijs ten opzichte van het totaal aantal 6-jarigen in de Vlaamse Gemeenschap een redelijke indicator van de omvang van de instroom vanuit het kleuteronderwijs.

Er zijn veel meer jongens in het buitengewoon lager onderwijs dan meisjes. Daarom is het belangrijk de indicator ook per sekse te berekenen. De beschikbare tijdreeks loopt van het schooljaar 1989–1990 (6-jarigen geboren in 1983) tot 2009–2010 (6-jarigen van geboortjaar 2003).

Trends en duiding—een korte commentaar

Tabel 2 en Figuur 2 tonen de evolutie van de drie indicatoren over twee decennia.

Tot aan het geboortjaar 1992 is er (minstens) een decennium lang een belangrijke toename geweest van het percentage jongens in een geboortecohorte dat vanuit het kleuteronderwijs rechtstreeks in het buitengewoon lager onderwijs werd ingeschreven. Voor het geboortjaar 1983 ging het nog om 1,3% van de jongens, in de cohorte van 1992 om 3,2%, dus meer dan dubbel zoveel. De evolutie bij de meisjes is gelijkaardig, maar het gaat over kleinere aantallen.

² De meeste 5-jarigen zitten in de derde kleuterklas.

Een stijging van deze indicatoren betekent dat meer kinderen vroeg naar het buitengewoon lager onderwijs geörienteerd worden—wat ook betekent dat het gewoon lager onderwijs een meer select publiek uit de cohorte recruteert. Een interessante kanttekening hierbij is dat deze toename van vroege inschrijvingen in het buitengewoon lager onderwijs de netto-stroom op latere leeftijden (zeven, acht, ..., tot elf) van het gewoon naar het buitengewoon onderwijs niet heeft doen afnemen.

De evolutie van de indicatoren kan niet zonder meer toegeschreven worden aan een eventuele parallelle evolutie van het systeem van de ‘speelleerklas’—waarmee hier concreet bedoeld wordt: één overgangsjaar in het buitengewoon lager onderwijs, tussen het gewoon kleuteronderwijs en het gewoon lager onderwijs. Daarvoor is het aantal leerlingen dat via de ‘speelleerklas’ in het gewoon lager onderwijs terechtkomt te gering.³

Gegevensbronnen

De ruwe gegevens waaruit deze percentages zijn berekend, zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de opeenvolgende jaargangen van het Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs, gepubliceerd door het Departement Onderwijs.

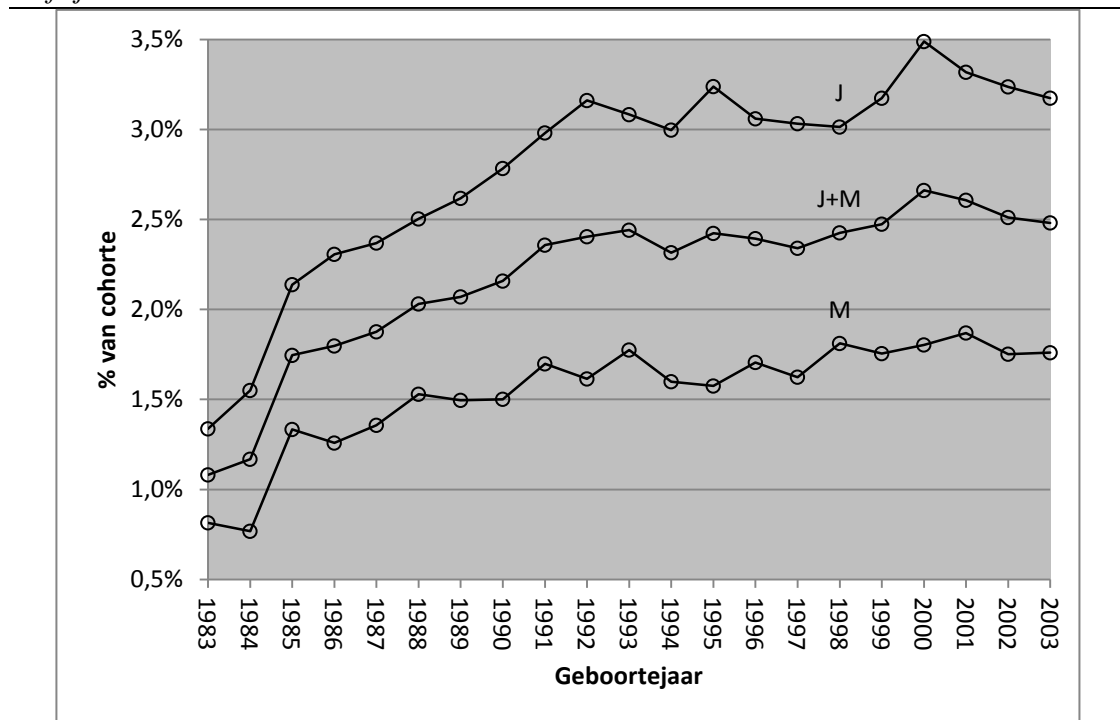
Verwijzing

Een vorige versie van deze cijferreeksen, die reikte tot het schooljaar 2006–2007, vormde een onderdeelje van een uitgebreider rapport over de kwantitatieve evolutie van het buitengewoon lager onderwijs in Vlaanderen:

Van Landeghem, G., & Van Damme, J. (2009). *Geboortecohorten in het buitengewoon lager onderwijs. Evolutie van 1989–1990 tot 2006–2007*. Leuven: Steunpunt SSL, rapport nr. OD1/2008.15. Zie: <http://www.steunpuntloopbanen.be>.

³ De evolutie van de terugstroom uit de ‘speelleerklas’ kan men in principe uit de administratieve data van het Departement Onderwijs berekenen, maar is op dit moment onbekend. De gegevens van het Sibio-onderzoek laten alvast toe de omvang van die terugstroom te schatten. Van de 3845 kinderen uit de Sibio-database die op 1 februari 2003 in de derde kleuterklas zaten in één van de 122 scholen van de ‘referentiesteekproef’, zijn er 11 die men een jaar later in het buitengewoon lager onderwijs én twee jaar later in het gewoon lager onderwijs kon aantreffen. Dat betekent dat 0,3% van die 3845 kinderen het loopbaantraject heeft doorgemaakt dat we hier als ‘speelleerklas’ benoemen.

Figuur 2. Percentage leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs op 6-jarige leeftijd

J: % van jongenscohort; M: % van meisjescohort; J+M: % van geboortecohort.

Tabel 2. Percentage leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs op 6-jarige leeftijd

Geboorte- jaar	Jongens ^a	Meisjes ^b	J+M ^c	11-jarigen in ...
1983	1,3%	0,8%	1,1%	1989–1990
1984	1,6%	0,8%	1,2%	1990–1991
1985	2,1%	1,3%	1,7%	1991–1992
1986	2,3%	1,3%	1,8%	1992–1993
1987	2,4%	1,4%	1,9%	1993–1994
1988	2,5%	1,5%	2,0%	1994–1995
1989	2,6%	1,5%	2,1%	1995–1996
1990	2,8%	1,5%	2,2%	1996–1997
1991	3,0%	1,7%	2,4%	1997–1998
1992	3,2%	1,6%	2,4%	1998–1999
1993	3,1%	1,8%	2,4%	1999–2000
1994	3,0%	1,6%	2,3%	2000–2001
1995	3,2%	1,6%	2,4%	2001–2002
1996	3,1%	1,7%	2,4%	2002–2003
1997	3,0%	1,6%	2,3%	2003–2004
1998	3,0%	1,8%	2,4%	2004–2005
1999	3,2%	1,8%	2,5%	2005–2006
2000	3,5%	1,8%	2,7%	2006–2007
2001	3,3%	1,9%	2,6%	2007–2008
2002	3,2%	1,8%	2,5%	2008–2009
2003	3,2%	1,8%	2,5%	2009–2010

^a Percentage van de jongenscohort; ^b percentage van de meisjescohort; ^c percentage van de geboortecohort.